

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

30
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

БГПУ
им. М. Акмуллы

РУДН

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ
ТӘСІЛДЕМЕ: ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ФОРУМ

«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
КАДРОВ: НАУКА И ПРАКТИКА»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND
PRACTICE»

МАТЕРИАЛДАРЫ

Астана

26 ақпан 2026 жыл

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ**

**«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТӘСІЛДЕМЕ:
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ
26 ақпан, 2026 жыл**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ МЕЖДУНАРОДНОГО
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОГО ФОРУМА
«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ:
НАУКА И ПРАКТИКА»
26 февраля, 2026 года**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL FORUM
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND PRACTICE»
february 26, 2026**

Астана, 26 ақпан 2026 ж.

УДК 37.0
ББК 74.00
П23

Жалпы редакциясын басқарған: Сомжүрек Б.Ж.

Редакция алқасы: Асылбекова М.П., Атемова К.Т., Байсарина С.С., Сламбекова Т.С.,
Махадиева А.К.

П23 Педагогикалық кадрларды даярлаудағы заманауи тәсілдеме: ғылым және практика: халықаралық ғылыми-тәжірибелік форум материалдары. 26 ақпан 2026 ж./ – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2026. – 1668 бет.

ISBN 978-601-385-193-8

Халықаралық ғылыми-практикалық форум материалдарының жинағында педагог кадрларды даярлаудың заманауи ғылыми-әдіснамалық негіздерін талдау, педагогикалық білім беру саласындағы инновациялық тәсілдер мен тиімді практикаларды айқындау, халықаралық ғылыми тәжірибе алмасуды дамытуға арналған өзекті ғылыми-тәжірибелік зерттеулердің нәтижелері енгізілген. Материалдарда педагогикалық білім мен ғылымның жаһандық трендтері, педагогикалық білім берудегі жасанды интеллект және цифрлық технологиялар, педагог кадрларды инклюзивті білім беруге дайындаудың халықаралық тәжірибесі және инновациялық әдістері туралы мәселелері қарастырылған. Жинақ білім саласындағы мамандарға, ғалымдарға, оқытушылар мен білім алушыларға арналған.

В сборник материалов международного научно-практического форума включены результаты актуальных научно-практических исследований, направленных на анализ современных научно-методологических основ подготовки педагогических кадров, выявление инновационных подходов и эффективных практик в сфере педагогического образования, а также развитие международного научного обмена опытом. В материалах рассматриваются вопросы глобальных тенденций в педагогическом образовании и науке, использования искусственного интеллекта и цифровых технологий в педагогическом образовании, международного опыта и инновационных методов подготовки педагогических кадров к инклюзивному образованию. Сборник предназначен для специалистов в области образования, ученых, преподавателей и обучающихся.

The proceedings of the International Scientific and Practical Forum include the results of relevant scientific and practical research aimed at analyzing the modern scientific and methodological foundations of teacher training, identifying innovative approaches and effective practices in the field of teacher education, as well as promoting international scientific exchange of experience. The materials address issues related to global trends in pedagogical education and science, the use of artificial intelligence and digital technologies in teacher education, as well as international experience and innovative methods of preparing teaching staff for inclusive education. The collection is intended for education professionals, researchers, teachers, and students.

УДК 37.0
ББК 74.00

ISBN 978-601-385-193-8

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2026

Бұл жинаққа енгізілген материалдарға авторлар жауапты.
Authors are responsible for the content of their materials.

269	Нагайцев Т.О. Психолого-педагогические стратегии подготовки педагогических кадров к предупреждению суицидального поведения несовершеннолетних: междисциплинарная модель школьной превенции	1128
270	Оразбаева Д.С. Ағылшын тілі сабағында инклюзивті білім берудің ерекшеліктері	1133
271	Сыдыкова Г.Д., Токсанбаева Г.Б. Танымдық ойындардың аутизм спектрі бұзылысы бар балалардың сөйлеу тілін дамытудағы рөлі	1136
272	Тайғарина А.Э. Психикалық дамуында тежелуі бар бастауыш сынып оқушыларын білім беру ортасына бейімдеудегі әлеуметтік педагогтың рөлі	1139
273	Турсунбаева А.У. Инклюзивті білім беру жағдайында педагог кадрларды кәсіби даярлаудың инновациялық тәсілдері: халықаралық көзқарас	1142
274	Сейткамалова А.К. Тәрбиеленушілер арасындағы агрессияның алдын-алу тәсілдері	1146
275	Толуханова А.Д. Инклюзивті мәдениет зерттеулеріндегі әдіснамалық тұғырлар	1149
276	Турекулова Н.А. Бастауыш білім беру арқылы нашар еститін оқушылардың экологиялық сауаттылығын арттыру	1153
277	Болат Б.Қ. Жасөспірімдердің салауатты өмір салтын дене тәрбиесі арқылы қалыптастырудың маңызы	1155
278	Бейсенбаева Ж.Н. Жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдаудың ерекшеліктері	1159
279	Мендигереева Д.А. Студенттердің өмірлік құндылықтары мен денсаулыққа көзқарасының психологиялық аспектілері	1162
280	Шарапатов Р.Ж. Девиантты мінез-құлықты жасөспірімдер типологиясын талдау	1167
281	Жақыпбекова З.Ж. Мектеп жасындағы жасөспірімдердің өзін-өзі реттеу мәселелері	1171
<p>4-секция: Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме 4-секция: Ценностный подход к профессиональному развитию современного педагога 4-section: Value-based approach to the professional development of the modern teacher</p>		
282	Абдукаримов Н.А. Педагогические принципы совершенствования уроков физического воспитания для учащихся начальных классов	1176
283	Куттибекова Г.Т. Организация процесса начального образования на основе передовых современных педагогических технологий	1179
284	Абилова Г.О. Заманауи педагогтың кәсіби дамуында педагогикалық вебинарлардың рөлі	1182
285	Ибадуллаева С.Ж., Кожабегенова А.Т. Биология пәні негізінде жоғары сынып оқушыларына экологиялық білімді қалыптастырудың маңыздылығы	1187

286	Есенова Н.Е. Оқыту процесіндегі рефлексияның мұғалімнің кәсіби мәдениетін қалыптастырудағы маңызы	1191
287	Жакыпбекова А.Т., Зулпукарова Д.И., Сманова Н.Т. Ценности профессиональной деятельности будущих молодых учителей	1195
288	Игибаева А.К., Акилтаева Н.К Некоторые аспекты подготовки будущего педагога в условиях вызовов современного социума	1199
289	Асылбекова М.П., Таңатарқызы Г. Болашақ педагог-психологтердің метақұзіреттілігін дамытудың теориялық негіздері	1204
290	Койшыманова А.М., Атемова К.Т. Цифрлық трансформация жағдайында педагог-психологтарды оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға даярлау	1208
291	Шакаримова К.К., Сламбекова Т.С., Хасан А Цифрландыру дәуіріндегі болашақ педагог-психологтың кәсіби имиджі: ғылыми-теориялық аспектілері	1212
292	Toleubekova R.K., Talpakova M.Z. Formation of corporate competencies of teachers based on a value approach to professional development	1219
293	Сламбекова Т.С., Байсарина Ж.С. Болашақ педагогтерді оқушылардың бос уақытын ұйымдастыруға дайындау	1224
296	Нұрқасымова С.Н., Толекенова Л.А., Нұрланқызы Г. Сараланған тапсырмалар арқылы білім алушылардың физикалық есептерді шешу біліктерін қалыптастыру	1229
297	Айкинбаева Г.Қ., Таукибаева Ш.Ж., Жылқыбаев К.Д., Шериязданов Б.Р. Жеке тұлғаның дамуына ұлттық құндылықтар мен дәстүрдің әсері	1235
298	Ботабаева А. Е., Қажатбек С. Оқушылардың әлеуметтік-құқықтық жауапкершілігін дамытудың маңыздылығы	1240
299	Истомина Н.С. Интеграция ценностей программы «Адал азамат» в профессиональную деятельность педагога	1243
300	Шангереева С.А., Албытова Н.П. Аксиологические основы профессионального развития будущих педагогов в высшем образовании	1247
301	Торebaева Г.Р., Бельгибаева Г.К., Yucel Gelislli Педагогикалық колледждің білім беру жүйесінде геймификация технологиясын қолдану арқылы студенттердің кәсіби құзыреттілігін дамыту	1254
302	Албытова Н.П. Білім беру ортасының белгісіздігі жағдайында оқытушының кәсіби бірегейлігін құндылық-мағыналық реттеу	1260
303	Шолпанқұлова Г.К., Ақын А.К. Болашақ педагог-психологтердің гендерлік мәдениетін дамытудың педагогикалық шарттары	1264
304	Ахунова У.О. Музыка как инструмент формирования эмоциональной и социальной компетентности учащихся	1269

305	Нұралы С., Фейзулдаева С.А. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әдістемелік тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі	1272
306	Темірхан А.Е., Мухметова Р.Ж. Оқушылардың оқу мотивациясын арттырудағы smart мақсаттардың рөлі	1276
307	Кишибаева Д.Ж., Оңғарбаева Ж. Педагогтың білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы кәсіби дамуы	1279
308	Polatova A.N., Mamurbekova Z.U. Future perspectives of scientific research in the field of higher education	1284
309	Абдалинова А.Б. Воспитание патриотизма учащихся через внеурочную деятельность: педагогико-психологические основы и практические подходы	1288
310	Темирханова К.Ш. Когнитивтік әдістер – болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің ғылыми-коммуникациялық дағдыларын дамытудың құралы	1292
311	Байменова Б.С., Медей М. Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдысын дамыту	1294
312	Кадырова Ж.Д. Жоғары сынып оқушыларының тұлғалық дамуындағы құндылыққа негізделген кәсіби бағдардың рөлі	1298
313	Ибрайханова А.Е. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың оқырмандық сауаттылығын қалыптастыруда отбасымен жұмыс істеуге даярлаудың әдістемелік жүйесі	1303
314	Нұрланқызы Д. Жеткіншек жастағы оқушылардың қазіргі білім беру жүйесіндегі оқу мотивациясының ерекшеліктері	1306
315	Кәрімова А.Е. Ғылымаралық коммуникация жағдайындағы жоғары мектеп педагогикасы: қазіргі жай-күйі мен даму перспективалары	1311
316	Загородская В.С., Мичирова Р.Р. Ценностный подход в педагогическом сопровождении классных руководителей как условие профилактики конфликтов среди обучающихся	1319
317	Темиргалиева А.Б. Аксиологический вектор цифровизации начального образования: развитие профессиональной компетентности педагога-эксперта	1323
318	Байзакова З.Е. Мектеп жасына дейінгі балаларда еңбек әрекеті арқылы «Адал азамат» құндылықтарын қалыптастыру	1326
319	Серік М. Мектеп жасына дейінгі балалардағы буллингке әсер ететін әлеуметтік-мәдени факторлар	1330
320	Lyu Y. A value-based approach to the professional development of the modern physical education teacher	1334
321	Abiltayeva A. An axiological approach to the development of environmental competencies of students of pedagogical fields	1339
322	Төреханова Е.С. Мұғалімнің эмоционалдық интеллекті және көшбасшылық қабілеті	1342

323	Абдуллаева Г.С., Баймұрза А.А. Музыка сабақтарында жасанды интеллектті қолдана отырып, оқушылардың эстетикалық және эмоционалдық құндылықтарын арттыру	1346
324	Айдархан М.А., Халикова Н.С. Жыраулар поэзиясын оқытуда герменевтикалық талдауға үйретудің тиімді жолдары	1349
325	Айдарханова Н.Т. Үздіксіз білім беру жағдайындағы педагог тұлғасының кәсіби дамуының өзектілігі	1353
326	Мағзумова З.Н. Жаһандық педагогикалық трендтер контекстінде болашақ мектеп директорларының көшбасшылық дағдыларын дамыту	1357
327	Муханбеткалиева М.Т. Цифрлық білім беру ортасында жасөспірімдердің құндылық бағдарын дамыту: жасанды интеллект мүмкіндіктері	1363
328	Есимова А.Б. Балалар арасында буллингтің алдын алу жолдары	1368
329	Рүстембекова А.Ғ. Әдебиеттік оқу үдерісінде бастауыш сынып оқушыларының гуманистік қарым-қатынас мәдениетін дамыту	1372
330	Тажединова А.Д. Болашақ педагогтердің кәсіби лидерлік дағдыларын дамытудың педагогикалық алғышарттары	1377
331	Әскербек А.Қ., Мурзина С.А. Функционалдық сауаттылықты дамытудағы мұғалімнің кәсіби рөлі мен педагогикалық құзыреттілігі	1381
332	Бекзат А.Б., Ералин Қ.Е., Саймбетова Ж.Т. Кәсіби дизайнерлердің мәдени құзыреттілігін қалыптастырудағы этнодизайн қағидаттарының рөлі	1385
333	Шалабаева Ж.С., Ережепова Б.Т., Серикханқызы А., Сұлтанқызы Р.А., Қайратқызы Д. Бастауыш сынып оқушыларына математика сабағында топтық жұмыс арқылы ынтымақтастығын қалыптастыру ерекшеліктері	1389
334	Гафиятуллина Н.Б. Формирование готовности будущих учителей начальных классов к профилактической работе с младшими школьниками	1393
335	Куандыкова Э.К., Глеубергенова К.А. Карменова Н.Н., Зиявдинова А. К. Сравнительный анализ отечественного и российского опыта практической направленности школьной географии	1397
336	Данабекова Д.А., Ақитбаева Н.К. Психолого-педагогические подходы к интеграции обучения в системе школьного образования РК	1402
337	Дауенова М., Ақитбаева Н.К. Қазіргі жағдайда жасөспірім тұлғасының дамуына элеуметтік-мәдени ортаның әсері	1407
338	Сералы Ә.Е., Ильясова Г.У. Химия пәнін оқытуда білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру	1411
339	Сағындықова А.Т., Есмаханова Г.А.	

	Мектеп жасына дейінгі балалардың эмоциялық тұрақтылығын қалыптастыруда ертегі терапиясының маңызы	1416
340	Уайсова К.Т. Болашақ бастауыш білім педагогтерін театрландыру әдістері негізінде оқушыларды оқытуға даярлаудың педагогикалық шарттары	1420
341	Медеубаева К.Т., Сейтенова С.С. Инновациялық білім беру жағдайында студенттердің күзiреттiлiгi мен оқу мотивациясын дамытуға геймификацияның ықпалы	1425
342	Мурсалиева А.К. Бастауыш мектеп оқушыларының оқу мотивациясын ынталандыру және басқару	1429
343	Алимулова А.С. Дене тәрбиесінде волейболдың маңызы	1434
344	Zhamalbek A. Ethical and legal boundaries of pedagogical discourse: mechanisms for preventing aggressive speech acts as the foundation of a teacher's professional culture	1438
345	Есеналиева Н. Химия сабақтарында цифрлық технологияларды қолданудың тиімділігі	1441
346	Жұмабек Ұ.Ә., Убайдулла Ж.С. Мұғалімнің кәсіби шеберлігін дамыту	1446
347	Таурбекова А.С. Болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын дамытуға бағытталған педагогикалық технологияларды тиімді қолдануға даярлау	1450
348	Атышева Б.Б., Zhalel A. Болашақ биология мұғалімдерінің кәсіби-шығармашылық құзыреттілігін экологиялық ойлаумен ұштастыра дамыту жолдары	1455
349	Ахмаджанова Д.С. Бала тәрбиесінде ұлттық құндылықтарды қолданудың маңызы	1459
350	Кожгельдиева С.С., Қожабаева А.А. Бастауыш сынып оқушыларының сыни ойлау ерекшеліктері	1465
351	Сейтова Ж.Ә. Болашақ әлеуметтік педагогтардың өзін-өзі реттеу негізінде әлеуметтік интеллектісін қалыптастыру	1472
352	Абдрасилова Г.Л., Атемова К.Т. Оқушылар прокрастинациясының алдын-алу: педагог-психолог даярлығындағы құндылықтық басымдық ретінде	1479
353	Асантаева Ұ.С. Балалардың музыкалық білімін бағалаудың тиімділігі	1484
354	Булатбаева А.Ә., Иманбекова Б.І., Болатов А.М Білім беру ұйымдарында суицидтің алдын алуды ұйымдастырудағы жүйелі тұғыр	1488
355	Әшірбай А.С. Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме: жүсіп баласағұн идеялары негізінде	1493
356	Жаныбекова Л.Т., Жаныбекова Р.Т., Қайырбосынқызы Ә. Влияние изучения иностранного языка на формирование профессиональных компетенций будущего специалиста	1497
357	Боранбаева Г.Н.	

	Диалог поколений: трансформация ценностных ориентаций молодых учителей и опытных наставников	1501
358	Искакова Д.А. Жеткіншектер арасындағы буллингті алдын алудағы әлеуметтік педагогтың рөлі	1506
359	Касымбекова А. Ж., Ильясова Г.У. Химияны оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері	1510
360	Дарбаева Г.Қ. Болашақ педагог-психологтардың кәсіби дамуындағы психологиялық саулықтың құндылықтық маңызы	1515
361	Утеубаева Н.А. Формирование языковой личности современного студента в многоязычной образовательной среде: ценностный и социолингвистический аспекты	1520
362	Узакбаева А.Т., Текеев И., Рахимжанова Л.Б. Методические принципы и педагогические условия адаптивного обучения на основе интерактивного веб-приложения	1524
363	Мускина А.Н. Жас педагогтің кәсіби дамуының құндылықтық бағдарлары	1529
364	Азимов К.Э. Педагогические возможности предмета «начальная допризывная подготовка» в формировании у учащихся чувства патриотизма в условиях образования, основанного на ценностях	1534
365	Мұратқызы А. Болашақ педагогтердің кәсіби дамуында құндылық бағдарларын қалыптастыру	1539
366	Байназарова А.Б. Бала тұлғасының әлеуметтік бейімделуі отбасы тәрбиесі жағдайында	1544
367	Абенев Н.Н., Махамбетова Ж.Т. Жасөспірімдердің эмоционалдық әл-ауқатын қалыптастырудағы сынып жетекшісінің рөлі	1549
368	Аметхан Ж. Зар заман поэзиясын оқытудың тиімді әдістері	1554
369	Сайманова П.С. Оқушылардың психологиялық резиленттілігін дамытуға болашақ педагог-психологтерді даярлаудың теориялық негіздері	1559
370	Кулымбаева А.К., Нуркасинова Л.М. Білім берудегі лидерліктің құндылығы және оның қалыптасу механизмдері	1564
371	Қонысбаев Қ.Б., Жандилдина Р.Е. Дене тәрбиесінде баланың жеке тұлға қабілетін дамытуда оқытудың жаңа технологияларын енгізудің тиімді жақтары	1568
372	Курбанов А.С., Ағабек Т.С. Қазақ тілі сабақтарында әдеби мәтін мен лингвистикалық талдауды кіріктіре оқытудың тиімділігі	1572
373	Курманова С.Б., Абдрахманова Р.Р., Литовченко А.Р. Культура клипового мышления: деградация или новая форма разума?	1575
374	Курманова С.Б., Нұрғожа А.Б., Еркінқызы М Критическое мышление как условие модернизации общественного сознания в Республике Казахстан	1580

375	Сулейменова А.М. Мектепке дейінгі ұйым әдіскерінің цифрлық трансформация жағдайындағы кәсіби рөлі	1584
376	Чакенова Б.А. Халықаралық тәжірибе контекстінде қазақ дәрігерлерінің ағартушылық бастамалары	1587
377	Кабылбекова Л.Б., Байдалиев Д.Д. Мектеп географиясында табиғи қауіптерді оқыту арқылы білім алушыларды адамгершілікке тәрбиелеу	1592
378	Адаменко А.В. Диагностика уровня сформированности экологической культуры студентов	1597
379	Джанабаяев К.Т., Жанабай А.А., Тұрысбек Ж.Ө. Әскери-патриоттық клуб жұмысын жоспарлау және ұйымдастыру ерекшеліктері	1600
380	Жолдасбаева Т.Ә. Қазіргі білім беру жағдайында ер балалардың азаматтық жауапкершілігін қалыптастырудың әлеуметтік-педагогикалық аспектілері	1604
381	Хачетлов К.А., Хачетлова С.М. Современные тренды в патриотическом воспитании через технологии ИИ	1607
382	Қабен Н.Ғ., Бәйдірова С.С., Ақылбекова Э.А. Бастауыш сынып оқушыларына этномәдени негіздегі патриоттық тәрбие беру	1610
383	Джабиева М.Х., Ермаков Д.С., Амантай Ж.А. Персонализированное образование: проблемы и решения (На примере учебного модуля «педагог: профессия и личность»)	1613
384	Менлибекова Г.Ж., Ниязова Г.Б. Качество образования как целевые ориентиры образовательной программы	1616
385	Асылбекова М.П., Таукелова А.Е. Цифрлық орта жағдайында студенттердің мәдени құндылықтарын дамытудың маңыздылығы	1622
386	Жумабекова Ф.Н. Цифрлық дәуірдегі заманауи педагог мамандарды даярлаудағы құндылықтарға бағдарланған тәсілдеме	1626
387	Махадиева А.К. Формирование позитивного самоотношения будущих социальных педагогов средствами активных методов обучения	1630
388	Бурдесбекова У.И. Менталды денсаулықтың көп аспектілігі мен зерттелу жолдары	1633
389	Сарипбекова А.Т. Теоретические подходы к изучению партисипативной готовности будущих педагогов	1637
390	Жандосқызы А., Кошанова М.Т. Білім беру жүйесіндегі көшбасшылық пен толеранттылық: болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығындағы интеграция	1640

лабораторий способствует современное специализированное оборудование: логопедический тренажер «Дэльфа», аудиометрический модуль, контактный полиграф, Графический редактор «МастерГраф», аппарат для проведения аудиотренировок по методу Томатис, программу статистики SPSS, ЭЭГ (электроэнцефалограф), БОС-аппарат «Система биологически обратной связи», набор компьютерных психодиагностических методик. [3].

Таким образом, обобщая все вышесказанное, можно сделать вывод, что формирование профессионального и личностного бэкграунда у будущих специалистов в области образования, создание благоприятной ценностной экосистемы вуза является ключевым элементом в подготовке педагогических кадров нового формата. Это требует системных изменений в подготовке специалистов, внедрения новых образовательных программ и активного сотрудничества всех субъектов образовательного пространства.

Список литературы:

1. «Психологический словарь».- Москва. Владос.2007
2. Ryff C. D. Happiness Is Everything, Or Is It? Explorations on the Meaning of Psychological Well-Being // Journal of Personality and Social Psychology. 1989.
3. vku.edukz/ru сайт Восточно-Казахстанский университет им.С.Аманжолова

ӘОЖ 378:37.015.3

БОЛАШАҚ ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГТЕРДІҢ МЕТАҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ДАМУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Асылбекова Марзия Пазыловна

п.ғ.к., қауымдастырылған профессор, педагогика кафедрасының меңгерушісі,

Л.Н.Гумилев ат. ЕҰУ, Астана, Қазақстан

masyzbekova_725@gmail.com

Таңатарқызы Гулжан

8D01103 –«Педагогика және психология» білім беру бағдарламасының докторанты,

Л.Н.Гумилев ат. ЕҰУ, Астана, Қазақстан

guljanka_95@mail.ru

Аннотация. Бұл мақала болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығында метақұзиреттілікті дамытудың теориялық негіздерін талдауға арналған. Зерттеу барысында метақұзиреттілік ұғымына берілген ғылыми анықтамалар жүйеленіп, оның болашақ педагог-психологтың кәсіби қалыптасуындағы рөлі айқындалды. Метақұзиреттіліктің мазмұны кәсіби іс-әрекетті тиімді жүзеге асыруға мүмкіндік беретін дағдылар категориялары арқылы сипатталды. Аталған дағдылар білімді саналы қолдану, өзін-өзі реттеу, кәсіби қарым-қатынас орнату және өзгермелі білім беру ортасына бейімделу қабілеттерімен байланысты қарастырылды. Мақала нәтижелері педагог-психологтарды даярлау жүйесінде метақұзиреттілікті дамыту мәселесін ғылыми тұрғыда негіздеуге және алдағы тәжірибелік зерттеулерді жоспарлауға мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: Метақұзиреттілік, метатаным, болашақ педагог-психолог, кәсіби даярлық, дағдылар категориялары, кәсіби даму, психологиялық-педагогикалық қызмет, жоғары білім беру.

Қазіргі қоғамда әлеуметтік-цифрлық, мәдени жаһандану және технологиялық өзгерістер білім беру жүйесіне жаңа талаптар қояды. Бұл талаптар болашақ мамандардың тек қана пәндік білімімен шектелмей, кәсіби қызмет барысында туындайтын күрделі әрі стандартты емес жағдайларда өздігінен бағыт-бағдар таба алуын, дұрыс шешім қабылдауын және үздіксіз дамуын көздейді. Осы тұрғыда болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығында метақұзиреттіліктерін дамыту ерекше назарға алынып отыр.

Метақұзиреттілік тұлғаның білімін, дағдысын, тәжірибесін және іс-әрекетін саналы түрде басқару қабілетін сипаттайтын кешенді сапа ретінде қарастырылады. Ол рефлексия жасау, өзін-өзі реттеу, танымдық икемділік, сыни ойлау, кәсіби шешім қабылдау және жаңа ортаға тез бейімделу сияқты қабілеттерді қамтиды. Педагог-психолог мамандығының ерекшелігі – адамның психологиялық, әлеуметтік және білім беру кеңістігінде жұмыс

істеуімен байланысты. Сондықтан бұл сала мамандарынан тек теориялық білім ғана емес, кәсіби шеберлік пен үнемі жетіліп отыратын тұлғаларды талап етеді. Болашақ педагог-психологтердің қызметі көпқырлы және динамикалық сипатқа ие. Олар білім алушылардың жас ерекшелігін, әлеуметтік ортасын, психологиялық жай-күйін ескере отырып, жедел әрі негізделген шешімдер қабылдай алуы қажет. Мұндай жағдайда метақұзіреттіліктер маманның кәсіби икемділігін қамтамасыз ететін маңызды фактор ретінде көрінеді.

Қазіргі уақытта метақұзіреттілік ұғымын отандық және шетелдік зерттеушілердің зерттеулерінде тереңірек зерттеп, барлық ғылым саласында өзекті мәселелердің бірі болып отыр.

Д.К. Момбекова, А.Ж. Еримова және А.С. Тазабекова зерттеулерінде «метақұзіреттілік» – өзін-өзі тану құзіреттілігін қабылдауды, өзін-өзі зерттеуді меңгеруді жеңілдететін, өз білімі туралы білім және танымның немесе кәсіби шеберліктің жаңа сатысына рефлексиялық механизмдер арқылы тиімді өту мүмкіндігін қамтамасыз ететін құрылымдық кіріс» деп анықтама берген [1].

А.А. Макулова, А.М. Усенова және т.б ғалымдар «метақұзіреттілік – жоғары концептуалды деңгей және жан-жақты кәсіби құзіреттіліктер, яғни рефлексия, сыни ойлау, когнитивтік икемділік, өзін-өзі ұйымдастыру, коммуникативтік және цифрлық дағдылар» - деп өз пікірлерін қалдырған [2].

Метатаным көбінесе адамның өзін-өзі ұғынуы мен өзін-өзі бақылауы туралы білімдерді, метакогнитивті дағдыларды, стратегиялар мен операцияларды қамтитын ақыл-ой әрекетінің жоғары деңгейі деп түсіндіріледі [3].

Ш.Т. Маханбетованың «Тұлғалық бағдарлық білім беру негізінде оқушылардың коммуникативтік құзіреттілігін қалыптастырудың педагогикалық шарттары» атты диссертациялық еңбегінде көрсетілген болашақ мамандарды даярлауда түйінді құзіреттіліктерді анықтайтын сегіз категорияны талдап көрсеткен [4]. (1-кестеде).

Кесте 1. – Құзіреттіліктің категориялары мен атрибуттары.

Құзіреттілік категориялары	Тұлға атрибуттары
Негізгі дағдылар	Сауаттылық және есеп;
Өмірлік дағдылар	Өзін-өзі басқару, басқалармен қарым-қатынас;
Коммуникативті дағдылар	Коммуникация, проблеманы шешу, ұжымдық жұмыс;
Әлеуметтік және азаматтық дағдылар	Әлеуметтік белсенділік, моральдық құндылықтар, ынтымақтастық;
Кәсіп алу дағдылар	Ақпаратты өңдеу, шешім қабылдау, бейімделу;
Кәсіпкерлік дағдылар	Өздігінен әрекет жасау, іскерлік мүмкіндіктерді іздеу және зерттеу;
Басқару дағдылар	Кеңес беру, талдау қабілеті, жаттығу және үйрету;
Кең дағдылар	Талдау, жоспарлау және бақылай алу.

С.А. Михайличенконың еңбектерінде «метақұзіреттілік» ұғымы деп жаңа білім мен құзіреттілікті қалыптастыруға мүмкіндік беретін құзіреттер деп түсіндіріледі. Яғни, «метақұзіреттілікті» жаңа құзіреттерді дамыту және қалыптастыру үшін қажетті механизмдер деп түсінуге болады [5].

В.А. Шершнева, М.В. Осипов пікірінше, метақұзіреттілік – субъектінің ізденіс пен өзін-өзі тәрбиелеу іс-әрекеті барысында өзін-өзі талдау, өзін-өзі бағалау және өзін-өзі бақылау негізінде әрекеттің барысы мен нәтижелерін саналы түрде реттей алу қабілеті

ретінде сипатталады. Бұл қабілет интеллектуалдық және рефлексивті процестерді тиімді әрі мақсатты түрде жүзеге асыруды қамтамасыз етеді [6].

Е.В. Резникова метақұзыреттілікке ие болу білімді басқаруға, адамның интеллектуалды және рефлексивті процестеріне білім беру және кәсіби мәселелерді шешудегі шеберлікті жақсартуға мүмкіндік беретін құзіреттіліктің жоғары деңгейі деп түсіндірген [7].

С. Панченконың метақұзыреттілікке қатысты көзқарасы Е.В. Резникованың ұстанымымен ішінара сәйкес келеді. Аталған авторлар метақұзыреттілікті оқу үдерісінде және кейінгі кәсіби қызмет барысында тұлғаның интеллектуалдық дамуы мен рефлексивті механизмдерін саналы түрде басқару мүмкіндігі ретінде қарастырады. Сонымен қатар, С. Панченко зерттеліп отырған құбылыстың маңызды ерекшелігін атап көрсетіп, оның басқа құзыреттіліктерді меңгеруге мүмкіндік беретін құраушы негіз ретіндегі рөлін айқындайды. Бұл тұрғыда метақұзыреттілік білім алудың жаңа технологиялары мен әдістерін түсінуге және оларды игеруге бағытталған ойлау тәсілінің қалыптасуын қамтамасыз етеді [8].

Метақұзыреттіліктің тағы бір сипаттамасын Л.М. Ордобоева береді, ол метақұзыреттілікті тез бейімделу, жаңа жағдайларға бейімделу, үздіксіз оқуға/білім беруге дайындық және бар білімді, дағдыларды және қабілеттерді жаңа қызмет нысандарына беруге дайындық ретінде ашады [9].

Т.В. Фуряева пен О.В. Гудкова метақұзыреттілікті стратегиялық ойлау және білім беру жағдайын бағалау, өнімді кәсіби және білім беру траекториясын құру қабілетінде көрінетін жеке сапа ретінде ұсынады [10].

Р. Браун метақұзыреттілік басқа құзыреттіліктердің қалыптасуына негіз болатын, олардан бұрын дамитын жетекші қабілет деп қарастырса, Д. Флейвел метақұзыреттілікті өзінің ойлау стратегияларын талдау және өзінің танымдық белсенділігін басқару қабілеті ретінде анықтайды [11].

Француз зерттеушілері Ф. Деламер мен Д. Винтертонның пікірінше, метақұзыреттіліктер басқа құзыреттіліктерді меңгеру процесін жеңілдетуге қызмет етеді. Олар құзыреттіліктерді игеру мен меңгеруді қамтамасыз ететін, жоғары деңгейдегі кіріс (метадеңгейлік негіз) ретінде ұсынылады [12].

Метақұзыреттілік ұғымына берілген ғылыми анықтамаларға талдау жасай отырып, бұл көпқырлы әрі интегративті сипатқа ие екені айқындалды. Зерттеушілердің көзқарастарында терминологиялық айырмашылықтар болғанымен, олардың барлығы «метақұзыреттілік» - кәсіби іс-әрекеттің саналы түрде жүзеге асырылуға, білім мен дағдыларды жаңа жағдайларға икемді түрде қолдануға мүмкіндік беретін жоғары деңгейлі қабілет ретінде қарастырады.

Ғылыми зерттеулерді контент талдау барысында метақұзыреттіліктердің категориялары мен компоненттеріне тоқталдық. Олар болашақ педагог-психологтердің кәсіби өзіндік дамуын қамтамасыз етіп, күрделі психологиялық-педагогикалық жағдайларда тиімді шешім қабылдауына негіз болады деп ойлаймыз.

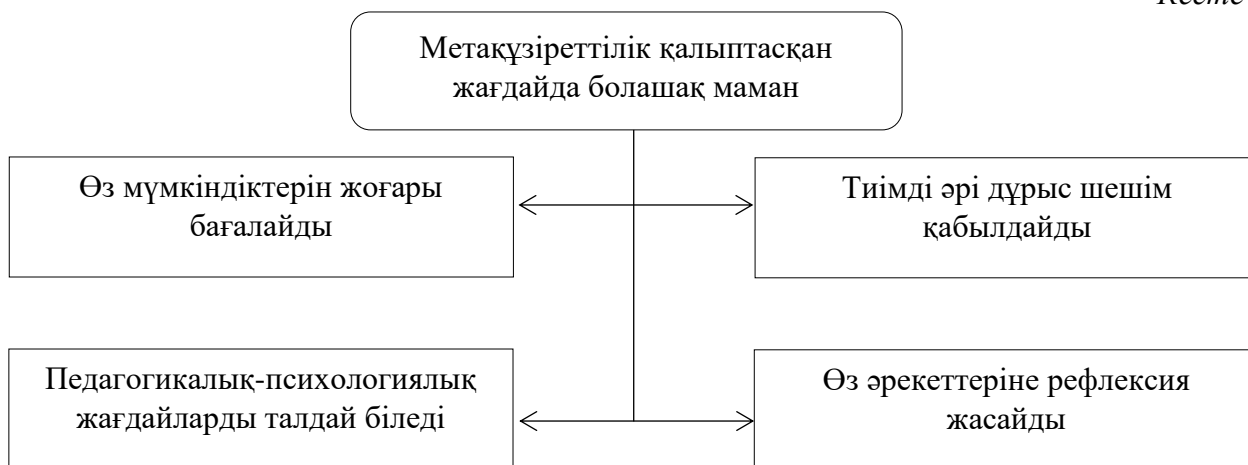
Сонымен қатар, қазіргі білім беру кеңістігінде өмір бойы білім алу, өзін-өзі дамыту, қайта даярлану талаптары алдыңғы қатарға шығуда. Бұл үрдістер болашақ педагог-психологтердің өз оқу әрекетіне жауапкершілікпен қарап, жеке траекториясын саналы түрде дамыта алуын қажет етеді. Жоғары оқу орнындағы кәсіби даярлық үдерісінде метақұзыреттілікті дамыту болашақ педагог-психологтердің теориялық білімін тәжірибемен ұштастыруға мүмкіндік береді.

Осылайша, метақұзыреттілік болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығында базалық құзіреттерді біріктіретін, олардың сапалы жүзеге асуын қамтамасыз ететін жетекші фактор ретінде айқындалады. Аталған ұғымды теориялық тұрғыда нақтылау оны дамытудың әдіснамалық негіздерін анықтауға және педагогикалық үдерісте жүйелі түрде қалыптастыру жолдарын айқындауға мүмкіндік береді.

Жоғарыда аталған компоненттер метақұзыреттіліктің күрделі әрі көп деңгейлі сипатын ашып, кәсіби даярлық үдерісінде тұлғаның білімді саналы меңгеруін, өзін-өзі реттеуін, тиімді

қарым-қатынас орнатуын және цифрлық ортада кәсіби әрекет ету қабілетін қамтамасыз ететінін көрсетті

Кесте 2.

Қорытындылай келе, құзіреттілік пен метақұзіреттілік құрамындағы дағдылар категорияларын айқындау болашақ мамандардың кәсіби дайындығын сапалы жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді. Олардың арасындағы өзара байланыс кәсіби іс-әрекеттің тұтастығын қамтамасыз етіп, білім алушылардың өзгермелі жағдайларға икемді, рефлексивті және жауапты шешім қабылдау қабілетін арттырады.

Сонымен қатар, мақалада ұсынылған метақұзіреттіліктің құрылымдық компоненттері мен дағдылар категорияларының тиімділігін тәжірибелік тұрғыда тексеру қажеттілігі туындайды. Алдағы зерттеулерде оларды тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар жүргізу және нәтижелерін талдау болашақ педагог-психологтердің метақұзіреттілігін дамытудың тетіктерін нақтылауға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Момбекова, Д. К., Еримова, А. Ж., Момбекова, А. Т., Еримова, А. Ж., & Тазабекова, А. С. (2020). ЖОО білім алушыларының метақұзіреттілігін қалыптастырудың кейбір мәселелері. *Вестник КазНПУ имени Абая. Серия: Педагогические науки*, 68(4), 84-94.
2. Мақулова, А. А., Усенова, А. М., Мырзабеков, Е. Е., & Оралбекова, А. К. (2025). Цифрлық технологияларды қолдана отырып, болашақ педагог-психологтердің метақұзіреттіліктерін қалыптастыру. *Вестник КазНПУ имени Абая. Серия: Педагогические науки*, 87(3), 245-255.
3. Менлибекова, Г. (2022). Әлеуметтік педагог тұлғасының кәсіби сәйкестілігін қалыптастыру: метакогнитивті тұғыр. *Pedagogy and Psychology*, 50(1), 5-14.
4. Маханбетова Ш.Т. (2008). Тұлғалық бағдарлық білім беру негізінде оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастырудың педагогикалық шарттары. пед.ғыл.канд. ...диссертация. –Атырау, –45 бет
5. Михайличенко, С. А., Буряк, Ю. Ю., & Афанаскова, Ю. А. (2016). Метакомпетенции как основа успешной самореализации выпускников на рынке труда. In *Содействие профессиональному становлению личности и трудоустройству молодых специалистов в современных условиях* (pp. 94-101).
6. Шершнева, В. А., & Осипов, М. В. (2020). Метакомпетентность в иерархии компетентностей. *Вестник Красноярского государственного педагогического университета им. ВП Астафьева*, (1 (51)), 80-89.
7. Резикова, Е.В. (2012). Дидактические основы формирования метакомпетенций. In *ТРИЗ. Практика применения методических инструментов* (pp. 266-271).

8. Панченко, С. (2017). Необходимость формирования метакомпетенций для успешной социализации будущих молодых специалистов. *Международный образовательный портал [Электронный ресурс]. –Режим доступа: www. taat. ru.*

9. Орбодоева, Л. М. (2014). Метакомпетенция как компонент содержания профессиональной иноязычной подготовки студентов в языковом вузе. *Вестник Московского государственного лингвистического университета. Образование и педагогические науки*, (14 (700)), 144-153.

10. Фуряева, Т. В., & Гудкова, О. В. (2019). Развитие метакомпетенций обучающихся в условиях специализированных классов инженерно-технологической направленности. *Вестник Томского государственного университета*, (442), 199-203.

11. Brown, B. R. (1993). Meta-Competence: A Recipe for Reframing the Competence Debate. *Personnel Review*, 22(6), 25-32.

12. Le-Deist, F. D., & Winterton, J. (2005). What is competence? *Human Resource Development International*, 8(1), 27-46.

ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЖАҒДАЙЫНДА ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГТАРДЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ МОБИЛЬДІК ТӘУЕЛДІЛІГІН АЛДЫН АЛУҒА ДАЯРЛАУ

А.М.Койшыманова¹, К.Т.Атемова²

¹ *Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің докторанты (Астана, Қазақстан), e-mail: aliyakoishimanova@gmail.com*

² *п.ғ.д. профессор, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Астана, Қазақстан), e-mail: Kalipa_atemova@mail.ru*

Аннотация. Мақалада цифрлық трансформация жағдайында білім беру жүйесінде болашақ педагог-психологтарды оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға даярлау мәселесі қарастырылады. Мақаланың мақсаты – цифрлық қоғамдағы оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға болашақ маманның даярлығын анықтап, ұсыныстар беруді көздейді. Цифрлық технологиялардың жедел дамуы оқушылардың психологиялық саулығына жаңа қауіптерді туындатып отыр, соның ішіндегі мобильдік құрылғыларға тәуелділік ерекше өзектілікке ие. Зерттеуде мобильдік тәуелділіктің психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері оның тұлғалық дамуына әсері және педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін арттыру жолдары талданады. Педагог-психологтарды даярлаудың мазмұндық және технологиялық аспектілерін жаңғырту қажеттілігін негіздейді.

Түйін сөз: цифрлық трансформация, педагог-психолог, мобильдік тәуелділік, алдын-алу, кәсіби даярлық.

Кіріспе

Цифрлық трансформация – қазіргі білім беру кеңістігінің ажырамас бөлігі. Білім беру ұйымында цифрлық технологияларды қолдану білім беруде таптырмас құрал болып табылады. Оқушылардың ақпараттық коммуникациялық технологиялары оқыту мен тәрбиелеуде жаңа мүмкіндіктер ашқанымен, бірқатар әлеуметтік-психологиялық мәселелерді туындатып отыр. Солардың бірі – оқушылар арасында мобильдік құрылғыларды шамадан тыс қолдануына байланысты қалыптасатын мобильдік тәуелділік.

Мобильдік тәуелділік – бұл оқушылардың цифрлық құрылғыларды бақылаусыз қолдануы нәтижесінде қалыптасатын тұрақты психологиялық қажеттілік. Ол оқушының оқу іс-әрекетіне, қарым-қатынасында виртуалдық ортаға басымдық беруімен сипатталады. [2]. Жасөспірімдік кезеңде бұл тәуелділік тұлғалық дамуға теріс әсер етіп, өзіндік бағалаудың төмендеуіне және эмоциялық тұрақсыздыққа алып келуі мүмкін [3]. Сондықтан педагог-психолог тарапынан ерте диагностикалау және алдын алу шаралары ұйымдастыру ерекше маңызға ие.